

AGENCIJA ZA PLAĆANJA
U POLJOPRIVREDI, RIBARSTVU
I RURALNOM RAZVOJU

VODIČ KROZ ZAJEDNIČKU POLJOPRIVREDNU POLITIKU

Što hrvatski poljoprivrednik dobiva ulaskom u EU?

Ova publikacija izrađena je uz pomoć
Europske unije.

Ova publikacija izrađena je uz pomoć Europske unije, IPA Projekta “Potpora uspostavi potpuno operativne Agencije za plaćanja u skladu s EU standardima”. Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju i ni na koji se način ne može smatrati da odražava gledišta Europske unije.

Europska unija sastoji se od 27 država članica koje su odlučile postupno povezivati svoja znanja, resurse i sudbine. Zajednički su, tijekom razdoblja proširenja u trajanju od 50 godina, izgradile zonu stabilnosti, demokracije i održivog razvoja zadržavajući pritom kulturu raznolikosti, toleranciju i osobne slobode.

Europska unija posvećena je dijeljenju svojih postignuća i svojih vrijednosti sa zemljama i narodima izvan njezinih granica.

SADRŽAJ

1. Hrvatska u Europskoj uniji

Europska unija – zajednica različitosti

Poljoprivreda – jedno od najzahtjevnijih područja EU

Istine i zablude o europskoj poljoprivredi

2. Zajednička poljoprivredna politika EU (ZPP)

Što je zajedničko u poljoprivrednoj politici?

Čemu služi ZPP?

Osnovni cilj – prehrana stanovništva

Potreba za promjenom i uspješna prilagodba

Višestruka sukladnost

Koliko košta ZPP?

Tri načela ZPP-a

Dva stupa ZPP-a

Što poslije 2013. godine?

3. Prednosti za hrvatske poljoprivrednike

Hrvatski poljoprivrednik u EU

Izravna plaćanja – potpora dohotku poljoprivrednika

Financijska omotnica za Hrvatsku

Zašto će hrvatskim poljoprivrednicima biti bolje u EU?

4. Kontakti

1. HRVATSKA U EUROPSKOJ UNIJI

Europska unija – zajednica različitosti

Europska unija (EU) je jedinstvena nadnacionalna zajednica europskih demokratskih zemalja okupljenih s ciljem zajedničkog promicanja mira i prosperiteta. Za pola stoljeća postojanja, EU je milijunima svojih stanovnika osigurala jedinstveno tržište bez ekonomskih granica a od 2002. godine i Euro kao jedinstvenu valutu većine zemalja članica. Postala je vodeća trgovačka sila, svjetski predvodnik u području zaštite životne sredine i pružanju pomoći zemljama u razvoju.

Europska unija je prostor „jedinstva“ u različitostima između nacija, jezika, kultura, religija i tradicija – učvršćenih zajedničkim vrijednostima kao što su demokracija, sloboda, socijalna pravda i solidarnost. Zato ne čudi što se sa šest zemalja osnivača iz 50-tih godina prošlog stoljeća proširila na 27 punopravnih članica i da sve više europskih država teži punopravnom članstvu u EU.

Hrvatska se niz godina intenzivno pripremala za pristupanje Europskoj uniji te je ove godine uspješno završila pregovore o članstvu. Na tom putu se morala prilagoditi europskim propisima, postupno gradeći zakonodavno okruženje identično onom koje već postoji u EU. Proces prilagodbe je još u tijeku, a nastavit će se i po ulasku Hrvatske u EU, jer su naši pregovarači osigurali kasniju primjenu određenih pravila, sve u cilju lakšeg uključanja u jedinstveno tržište.

Poljoprivreda – jedno od najzahtjevnijih područja EU

Za Europsku uniju poljoprivreda je mnogo više od proizvodnje hrane. Za većinu poljoprivrednika to je način života. Uloga poljoprivrednika u Europskoj uniji je velika i višeznačajna. Europski poljoprivrednik proizvede kvalitetnu i zdravstveno ispravnu hranu i trži je po povoljnim cijenama. Pravila koja reguliraju taj proces također su obimna i zahtjevnija.

Područje poljoprivrede u EU obuhvaćeno je brojnim regulativama koja se moraju izravno primijeniti iz europskog zakonodavstva, a njihova ispravna administrativna primjena je ključna za funkcioniranje Zajedničke poljoprivredne politike. To se odnosi i na Hrvatsku.

Pregovori za ulazak RH u EU u području poljoprivrede vođeni su većinom oko uvjeta i vremenskog razdoblja za usvajanje i primjenu europskog zakonodavstva. Sva pravila EU moraju se primijeniti u Hrvatskoj. O njima se ne pregovara. Pregovara se o visini i načinu isplate izravnih

plaćanja poljoprivrednicima, načinima potpore ruralnom razvoju, proizvodnim kvotama i prijelaznim mjerama koje će omogućiti lakšu integraciju u EU, uzimajući u obzir specifične okolnosti zemlje kandidatkinje. To će zakonodavstvo imati znatnog utjecaja na dosadašnju politiku potpora u poljoprivredi u Hrvatskoj. Ipak, hrvatski poljoprivrednici neće biti prepušteni sami sebi na snalaženje u novoj poljoprivrednoj politici.

Za provedbu mjera nacionalnih potpora i pretpristupnih programa te učinkovitu primjenu Zajedničke poljoprivredne politike EU u Hrvatskoj je uspostavljena Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju. Agencija će kroz jasne radne procedure svojim korisnicima omogućiti ostvarivanje prava na potporu iz djelokruga poljoprivrede i ruralnog razvoja.

U tom pogledu, Hrvatska će spremno dočekati ulazak u Europsku uniju, što će osigurati daljnji napredak hrvatske poljoprivrede.

Uz Hrvatsku poljoprivrednu komoru, osnovano je nekoliko drugih organizacija poput Hrvatske poljoprivredne agencije i Hrvatskog centra za poljoprivredu, hranu i selo, kojima su napredak hrvatske poljoprivrede i zaštita naših poljoprivrednika osnovna zadaća.

Istine i zablude o europskoj poljoprivredi

U jeku proširenja EU u novim zemljama članicama poljoprivrednici su bili najveći kritičari Europske unije. Strahovali su da će im primanja biti manja, da će se poremetiti domaće tržište poljoprivredno-prehrambenim proizvodima i da neće moći kvalitetom i količinom parirati proizvodima iz starih zemalja članica.

Međutim, njihov je strah bio neopravdan. U 12 zemalja članica koje su se pridružile EU u posljednja dva kruga proširenja (2004. i 2007.) dogodilo se upravo suprotno. Prihodi poljoprivrednika rastu, unutarnje tržište poljoprivrednim proizvodima nesmetano funkcionira, a potrošačima je omogućen mnogo veći i cjenovno povoljniji izbor proizvoda.

Mnogo poljoprivrednika u tim zemljama, koji su nevoljko prihvatili EU, iskusilo je prednosti članstva te se danas zalažu za novo proširenje. Izravna plaćanja, mjere ruralnog razvoja krojene po mjeri, kao i postupna liberalizacija trgovine poljoprivrednim proizvodima s EU, pomogle su tim poljoprivrednicima da se lakše nose sa velikim tržištem kojem su pristupili. Ekonomski sustav u cjelini profitirao je nakon otvaranja granica i po uvođenju jednostavnijih uvjeta trgovanja. Prošireno tržište donijelo je mnoštvo mogućnosti poljoprivrednicima i prehrambenom sektoru te rezultiralo pojačanom trgovinom i stabilnošću tržišta, otvarajući vrata stranim izravnim ulaganjima bez ekonomskih prepreka.

U razdoblju od 2000. do 2007. godine u Latviji su se prihodi poljoprivrednika (kojima je poljoprivreda osnovna djelatnost) utrostručili. U Estoniji, Litvi i Poljskoj u istom razdoblju priho-

di poljoprivrednika su se udvostručili, a u Češkoj i Slovačkoj su se povećali za 50%. Takav pozitivan pomak rezultat je poboljšanih tržišnih uvjeta nakon proširenja EU, povećanih izravnih plaćanja i raznolikih mjera ruralnog razvoja i ribarstva.

Gledajući utjecaj poljoprivredne politike na cjelokupno stanovništvo EU možemo primijetiti da danas prosječno europsko kućanstvo izdvaja 15% mjesečnih prihoda za hranu, a 1960. godine prosječni stanovnik Europske unije morao je na hranu potrošiti 30% mjesečnog obiteljskog proračuna.

Europska poljoprivreda je mnogo postigla u proteklih nekoliko desetljeća. Prošla je kroz različite reforme i razvila se u skladu sa zahtjevima potrošača koji žele nesmetanu isporuku kvalitetne i zdravstveno ispravne hrane po pristupačnim cijenama.

2. ZAJEDNIČKA POLJOPRIVREDNA POLITIKA EU

Što je zajedničko u poljoprivrednoj politici?

Zajednička poljoprivredna politika (ZPP) jedno je od najvažnijih operativnih područja kojima se bavi Europska unija. Ona nije kreirana samo za poljoprivrednike već za sve stanovnike Europske unije. Cilj te politike je osigurati prihvatljive cijene i kvalitetu prehrambeno-poljoprivrednih proizvoda za europske potrošače, te primjereni dohodak poljoprivrednicima, kao i očuvati ruralno nasljeđe. Proteklih 50 godina ta je politika hranila europsko stanovništvo, a petnaest milijuna stanovnika EU koji se bave poljoprivredom njome je izravno obuhvaćeno.

Za razliku od drugih politika u EU poput obrazovanja, obrane, transporta, zdravstvenog i socijalnog osiguranja, o čemu zemlje članice EU samostalno odlučuju i što financiraju iz vlastitih proračunskih sredstava, odluke o europskoj poljoprivredi zemlje članice donose zajednički.

Čemu služi ZPP?

Zajednička poljoprivredna politika je skup mjera i programa potpora poljoprivredi u Europskoj uniji. Njima se regulira proizvodnja i prodaja poljoprivrednih proizvoda u EU, a stvoreni su radi postizanja sljedećih ciljeva:

- Povećanje poljoprivredne proizvodnje primjenjujući tehnološka dostignuća, poboljšanja proizvodnosti i učinkovitijeg korištenja proizvodnih izvora, posebno radne snage;

- Osiguranje životnog standarda poljoprivrednika, osobito povećanje prihoda pojedinaca angažiranih u poljoprivredi;
- Stabilizacija tržišta i stalna opskrba kupaca zdravstveno ispravnim i kvalitetnim proizvodima po primjerenim cijenama.

Osnovna misao – prehrana stanovništva

ZPP vuče svoje korijene iz razdoblja nakon Drugog svjetskog rata kada poljoprivrednici nisu bili u stanju proizvoditi dostatne količine hrane. Bilo je nužno potaknuti proizvodnju hrane i omogućiti stanovništvu Europe stabilnu opskrbu hranom po pristupačnoj cijeni.

Od svog začetka, 1962. godine, ta je politika ispunila svoju primarnu svrhu – opskrba hranom tekla je nesmetano te je osigurana samodostatnost poljoprivrednim proizvodima. Problemi su nastali 70-tih godina kada je sustav potpora proizvodnji ohrabrio europske poljoprivrednike da proizvode više nego što je bilo potrebno. To je rezultiralo stalnim viškovima poljoprivrednih proizvoda, najviše žitarica, mliječnih proizvoda, vina i govedeg mesa, odnosno proizvoda čije je skladištenje skupo.

Usljed takvog razvoja događaja, izvozne potpore koje su imale za cilj prodaju viškova na svjetskom tržištu, iziskivale su mnogo proračunskih sredstava iz europske blagajne. Te su potpore značajno poremetile svjetsko tržište cijena te izazvale negativne reakcije potrošača i poreznih obveznika koji su poljoprivrednike počeli gledati u negativnom kontekstu.

Potreba za promjenom i uspješna prilagodba

Tijekom 90-tih ZPP je uvela proizvodne „kvote“ kojima je smanjena proizvodnja određenih proizvoda koji su bili „višak“, poput šećera, mlijeka i žitarica. Nakon pregovora sa Svjetskom trgovinskom organizacijom snižene su cijene poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda radi postizanja njihove konkurentnosti na unutarnjem i svjetskom tržištu, a sniženi prihodi poljoprivrednicima su kompenzirani izravnim plaćanjima. Poljoprivrednici su dobivali potporu svom dohotku iz proračuna ZPP i to im je osiguralo redovita i stabilna primanja, ali su se morali orijentirati ka tržištu, odnosno udovoljiti promjenjivim zahtjevima potrošača. Istovremeno, u društvu se razvila svijest o potrebi stvaranja održive poljoprivrede koja čuva i ne zagađuje okoliš.

Višestruka sukladnost

Reforma nazvana „Agenda 2000“ bila je najradikalnija i najopsežnija reforma u povijesti ZPP-a. Uvela je ograničenje visine proračuna ZPP kako bi se porezni obveznici EU uvjerali da troškovi europske poljoprivredne politike neće izmaći kontroli. Reforma je podijelila ZPP na dva stupa: potporu proizvodnji (tržišna politika i izravna plaćanja) i ruralni razvoj. Nastavljeno je snižavanje cijena poljoprivrednih proizvoda te su povećane izravne potpore poljoprivrednicima. Usto je donesen niz mjera usmjerenih na razvoj sela. U 2003. godini ZPP je prošla kroz još jedan reformski zahvat. Naime, od tada poljoprivrednici nisu više plaćeni samo da bi proizvodili hranu. U prošlosti je vrijedilo pravilo da što više poljoprivrednik proizvede – više potpora dobije.

No, počevši od 2003. plaćanja su odvojena od proizvodnje, odnosno većina potpore koju poljoprivrednik u EU dobije plaća se neovisno o količini poljoprivrednih proizvoda koju proizvede.

Posljednjom reformom određeno je da poljoprivrednici i dalje dobivaju potporu dohotku u vidu izravnog plaćanja koja im omogućava stabilnost prihoda, ali to plaćanje ne ovisi o proizvodnji određenog poljoprivrednog proizvoda, odnosno ono je većinom proizvodno nevezano (termin koji se koristi u EU).

Nevezana plaćanja omogućavaju poljoprivrednicima veću slobodu u odabiru onoga što žele proizvoditi, što im je isplativo uzgajati, odnosno - veću tržišnu orijentiranost.

Uvjet za ostvarenje prava na izravna plaćanja je poštivanje pravila **višestruke sukladnosti**, odnosno uvjeta koje poljoprivrednik mora ispuniti kako bi ostvario pravo na izravna plaćanja. Ona se sastoji od dvaju dijelova. Prvi su obvezni zahtjevi koji se odnose na propise vezane uz zaštitu okoliša, zdravlje ljudi, životinja i bilja te dobrobit životinja. Drugi dio čine tzv. uvjeti dobre poljoprivredne i okolišne prakse kao što su zaštita tla primjerenim mjerama, upravljanje žetvenim ostacima, zaštita voda od onečišćenja i sl. Poštivanje pravila višestruke sukladnosti kontrolira inspekcija, a nepriдрžavanje propisanih uvjeta od strane poljoprivrednih proizvođača za posljedicu ima smanjenje plaćanja.

Koliko košta ZPP?

Tijekom prvih godina svojeg postojanja ZPP je ponekad obuhvaćala 2/3 ukupnih proračunskih sredstava EU. Kad pogledamo prosjek zadnjih nekoliko godina, možemo zaključiti da ZPP godišnje košta 55 milijardi eura. Zanimljivo je da to predstavlja 40% ukupnog godišnjeg proračuna EU, a manje od 0,5% bruto domaćeg proizvoda.

Svaki stanovnik Europske unije prosječno plaća 2 eura tjedno za financiranje ZPP. Kada pogledamo realno, to nije visoka cijena za zdravstveno ispravnu hranu i održivost ruralnog prostora. Proračunska sredstva za tržišnu potporu (žitarice, šećer, govedina i mlijeko) i za izvozne subvencije su smanjena, dok su istovremeno sredstva za izravna plaćanja poljoprivrednicima te sredstva za razvoj seoskih područja povećana.

Tri načela ZPP-a

Tri su temeljna načela na kojima se zasniva ZPP:

1. **Jedinstveno tržište,**
2. **Prednost Unije,**
3. **Financijska solidarnost.**

Što to znači?

1. **Jedinstveno tržište** ima dva značenja:

- primjenu (na poljoprivredne proizvode) pravila o slobodnom prometu robe između država članica,
- određivanje jedinstvenih cijena i potpora, bez obzira na sjedište gospodarskog subjekta. Korektna primjena tog načela zahtijeva zajedničko utvrđivanje cijena, isplaćivanja potpora i pravila konkurencije, harmonizaciju propisa o zdravstvenoj ispravnosti i administrativnim postupcima, kao i zajedničku vanjskotrgovinsku politiku.

2. **Prednost Unije.**

Tim načelom osiguravaju se aktivnosti na dvije razine:

- davanje prednosti poljoprivrednim proizvodima iz Unije pred uvoznim proizvodima,
- zaštita unutarnjeg tržišta od poremećaja izazvanih nekontroliranim uvozom poljoprivrednih proizvoda niskih cijena, kao i od poremećaja na svjetskom tržištu.

3. **Financijska solidarnost.**

Troškovi koji proizlaze iz primjene ZPP-a moraju biti podijeljeni između svih zemalja članica, bez obzira na njihov nacionalni interes.

Dva stupa ZPP-a

Zajednička poljoprivredna politika temelji se na dva stupa: dohodovnoj i tržišnoj politici (izravna potpora poljoprivrednicima i tržišna potpora) te politici ruralnog razvoja. Dva se stupa financiraju iz dvaju fondova koja su sastavni dio proračuna Unije.

Prvi stup Zajedničke poljoprivredne politike odnosi se na izravna plaćanja. Njegov je cilj osigurati poljoprivrednim proizvođačima stabilan dohodak. Ovaj stup se financira iz Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EAGF) koji osigurava izravnu financijsku pomoć poljoprivrednicima u zemljama članicama i mjere kojima se reguliraju poljoprivredna tržišta.

Drugi stup, **ruralni razvoj**, usmjeren je na ostvarivanje ciljeva ruralnih sredina i ljudi koji u njima žive. Polazi od činjenice da je 91 % prostora EU-a ruralno i da 56% stanovništva EU-a živi u ruralnim sredinama. Ruralna politika se provodi kroz tri osi:

- 1) unaprjeđenje konkurentnosti poljoprivrednoga i šumarskoga sektora;
- 2) unaprjeđenje okoliša i seoskih sredina; te
- 3) unaprjeđenje života u ruralnim sredinama i diversifikaciju ruralne ekonomije.

Jedan od elemenata je i LEADER inicijativa, koja je usmjerena na pojedinačne projekte koje priprema i provodi

lokalna zajednica. Drugi stup se financira iz sredstava Europskoga poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EAFRD).

Kao pripremu za pristupanje Europskoj uniji, Hrvatska već koristi sredstva europskog proračuna za razvoj seoskih područja i to kroz Instrument pretpristupne pomoći za ruralni razvoj (IPARD). Potpora širokom rasponu ruralnih aktivnosti se financira iz sredstava proračuna EU (75%) te iz nacionalnih sredstava (25%).

Što poslije 2013. godine?

Situacija se dramatično promijenila posljednjih godina zahvaljujući brojnim reformskim zahvatima u okviru ZPP. Današnja ZPP ide u korak s vremenom i ima višeznačnu ulogu u društvu: proizvodnju zdravstveno ispravne hrane, razvoj seoskih područja, zaštitu poljoprivrednog okruženja i bioraznolikost.

Proširenje EU na 12 novih članica od 2004. godine do sada, udvostručilo je radnu snagu i veličinu obradive površine te je unutarnjem tržištu dodalo više od 100 milijuna potrošača. Sada EU broji pola milijarde stanovnika. Trenutno se vodi rasprava o smjeru koji ZPP treba imati nakon 2013. godine te o njezinom utjecaju na zemlje u razvoju.

Neki smatraju da europska poljoprivredna politika treba omogućiti bolje poslovne mogućnosti poljoprivrednicima u okolnostima kada tržište ne može osigurati povrat uložena i kada se poljoprivrednici suočavaju s visokim troškovima proizvodnje, dok drugi smatraju da glavni fokus te politike treba biti opće javno dobro.

Među strateškim ciljevima Zajedničke poljoprivredne politike do 2020. godine, između ostalog, ističu se održavanje vitalnih ruralnih zajednica kojima je poljoprivreda osnovna gospodarska aktivnost, s ciljem većeg zapošljavanja, koje će polučiti višestruku prednost na gospodarskom, socijalnom i okolišnom planu.

Preporuke Europske komisije, Europskog parlamenta, Europskog ekonomskog i socijalnog vijeća te Vijeća regija idu u smjeru veće jednakosti u distribuciji Prvog i Drugog stupa ZPP s ciljem poticanja konkurentnosti i inovacija, vodeći računa o učinkovitoj reakciji na klimatske promjene.

Ciljana potpora trebala bi ići samo aktivnim poljoprivrednicima koje treba nagraditi za uslugu koju pružaju cjelokupnom društvu. Sve ove preporuke treba uskladiti s postojećim okvirima unutar ograničenih proračunskih sredstava, uzimajući u obzir veliki utjecaj gospodarske krize na poljoprivredu.

3. PREDNOSTI ZA HRVATSKE POLJOPRIVREDNIKE

Hrvatski poljoprivrednik u EU

Sustav poljoprivredne potpore u Hrvatskoj provodi se kao i u zemljama EU putem mjera politike u tri osnovna područja:

- izravna plaćanja (potpora dohotku)
- mjere uređenja tržišta i
- mjere potpore ruralnom razvoju

Postoje važne razlike u provedbi mjera poljoprivredne potpore u Hrvatskoj u odnosu na EU u tri navedena područja, ali je činjenica da postoje bitne razlike u provedbi ZPP između pojedinih zemalja članica EU. To ukazuje na iznimnu složenost ove politike i zahtjevnost u pogledu ispunjavanja uvjeta od strane zemalja pristupnica.

Proces prilagodbe Zajedničkoj poljoprivrednoj politici odvija se intenzivno u sva tri područja uz istodobno jačanje i izgradnju administrativnih kapaciteta za puno preuzimanje pravne stečevine EU.

Jedno od najzahtjevnijih područja prilagodbe je područje **izravnih plaćanja**, koje je u Hrvatskoj već prilagodeno posljednjom reformom. Cilj je smanjiti potencijalno negativne, a pojačati pozitivne učinke budućeg integriranja RH u EU. Godine 2010. na snagu je stupio novi Zakon o državnoj potpori poljoprivredi i ruralnom razvoju. Njime je pojednostavljen sustav izravnih plaćanja smanjenjem broja razreda potpore te je uvedeno osnovno plaćanje u biljnoj proizvodnji kao oblik proizvodno nevezanog plaćanja.

Propisan je mehanizam financijske discipline, po kojemu se najprije utvrđuje financijska omotnica za proizvodnu go-

dinu te potom stavlja u odnos s raspoloživim proračunom. Ukoliko omotnica premašuje proračun nužno je smanjiti (nominalna) prava. Dakle, ukupna financijska omotnica ostaje uvijek ista, a u slučaju povećanog broja zahtjeva za potporom, svim poljoprivrednicima se umanjuje iznos potpore za isti postotak. Takav mehanizam koristi se i u Hrvatskoj, temeljem Zakona o državnoj potpori poljoprivredi i ruralnom razvoju.

Propisan je i okvir temeljem kojeg je izgrađen Sustav za identifikaciju zemljišnih parcela (ARKOD), dok je Integrirani administrativni i kontrolni sustav (IAKS), kojim se dodjeljuju, prate i kontroliraju izravna plaćanja poljoprivrednicima, u prilagodbi za potpunu funkcionalnost. Upravo radi što brže i učinkovite izgradnje ovih dvaju velikih i složenih sustava, Hrvatski Sabor je osnovao Agenciju za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, koja je u ovom razdoblju do pristupanja Europskoj uniji odgovorna za provedbu nacionalnih mjera potpore i pretpristupnih fondova za poljoprivredu i ruralni razvoj, a po ulasku Hrvatske u EU bit će odgovorna i za provedbu mjera ZPP.

Izravna plaćanja – potpora dohotku poljoprivrednika

Najvažnije načelo sustava izravnih plaćanja u EU je **odvajanje plaćanja od proizvodnje**. Uvjet za ostvarenje prava na izravna plaćanja je poštivanje pravila višestruke sukladnosti koja se odnose na primjenu dobre poljoprivredne prakse, očuvanje okoliša, zdravlja ljudi, životinja i biljaka te dobiti životinja.

Postojeći sustav izravnih plaćanja u zemljama EU nije jedinstven. Brojne su razlike u primjeni i odabiru modela, o čemu svaka članica odlučuje zasebno. Ključne odrednice sustava izravnih plaćanja su iste za sve zemlje članice, ali zbog primjene različitih modela u praksi je gotovo nemoguće pronaći dvije zemlje članice koje imaju istovjetan sustav. Ipak, politički cilj je ujednačavanje tog sustava na razini EU.

Prvi je tzv. **povijesni model**, prema kojem je poljoprivredni proizvođač mogao ostvariti iznos sredstava koji je ostvarivao u referentnom razdoblju. Mnoge stare zemlje članice primjenjuju tzv. povijesni model kojim je napravljena poveznica s pravima na plaćanje iz referentnog razdoblja 2000.-2002. godine, a koji je danas sve teže pravdati, jer je potpora u pravilu odvojena od proizvodnje. Budući smjer ZPP-a predviđa postupno ukidanje povijesnih prava, što je uzeto u obzir u planiranju hrvatske poljoprivredne politike.

Drugi je tzv. **regionalni model**, koji se temelji na raspoloživim hektarima koje je poljoprivredni proizvođač imao na raspolaganju u prvoj godini primjene ove sheme.

Većina novih zemalja članica još uvijek primjenjuje pojednostavljeni sustav plaćanja po površini (SAPS), uz mogućnost dopunskih plaćanja koja u određenim slučajevima mogu biti proizvodno vezana.

Do 2008. godine u Hrvatskoj su sva izravna plaćanja bila proizvodno vezana. Zakonom o državnoj potpori poljoprivredi i ruralnom razvoju koji je stupio na snagu 2010. godine učinjen je veliki iskorak u smjeru usklađivanja s EU sustavom izravnih plaćanja, a njime je propisano da će Hrvatska od 2012. godine provoditi program jedinstvenih plaćanja, regionalni model. Zakon također propisuje da su korisnici prava na plaćanje ona gospodarstva koja zahtjev za dodjelu prava na plaćanje podnesu u 2012. godini.

Financijska omotnica za Hrvatsku

Članstvo u EU Hrvatskoj donosi velike mogućnosti korištenja značajnih financijskih sredstava u sektoru poljoprivrede, ali i obvezu prijenosa nacionalnih sredstava u proračun EU. U financijskom paketu za Hrvatsku očekuje se 373 milijuna eura godišnje za izravna plaćanja, 27,7 milijuna eura za ruralni razvoj u 2013. godini, zatim 10,8 milijuna eura godišnje za financiranje vinarskog sektora te 9,6 milijuna eura godišnje za izravna plaćanja namijenjena razminiranom poljoprivrednom zemljištu. Također je procijenjeno da će Hrvatska godišnje koristiti oko 22 milijuna eura za mjere tržišno-cjenovne politike. Međutim, korištenje ovih sredstava ovisi o stanju na tržištu. Od 2014. godine Hrvatska će primati 100% omotnice za ruralni razvoj (sukladno ZPP za razdoblje 2014.-2020.) koja može iznositi nekoliko stotina milijuna eura.

Europska komisija je za Hrvatsku predložila rješenje kakvo je bilo predloženo i za dosadašnje nove zemlje članice. Riječ je o sljedećem prijedlogu europskog proračuna za izravna plaćanja:

- prva godina nakon pristupanja: 25% iz EU proračuna,
- druga godina nakon pristupanja: 30% iz EU proračuna,
- treća godina nakon pristupanja: 35% iz EU proračuna i
- četvrta godina nakon pristupanja: 40% iz EU proračuna,

te nakon toga 10-postotno godišnje povećanje. Hrvatska će Vlada, plaćati dodatnu potporu (eng. Top-up) iz nacionalnog proračuna s ciljem ujednačavanja potpora hrvatskim poljoprivrednicima. Dakle, **hrvatski poljoprivrednici će od prvog dana članstva dobivati puni iznos potpore, budući da će im se razlika isplaćivati iz Državnog proračuna.**

Zašto će hrvatskim poljoprivrednicima biti bolje u EU?

Poljoprivrednici u novim zemljama članicama EU ne profitiraju samo od slobodnog pristupa jedinstvenom tržištu EU, nego i od Zajedničke poljoprivredne politike koja je dizajnirana za razvoj poljoprivrede na profitabilan i održiv način. To uključuje financijsku i drugu potporu za rekonstrukciju seoskih područja i seoskih djelatnosti koja će poboljšati učinkovitost i potaknuti raznolikost (diversifikaciju).

Za te mjere novac ne dolazi samo iz EU, već su one sufinancirane i iz nacionalnog proračuna, ali udio europskog doprinosa raste s vremenom. Istekom prijelaznog razdoblja hrvatski poljoprivrednici će iz europskog proračuna dobiti puni iznos izravnih plaćanja.

ZPP uzima u obzir interese potrošača i poreznih obveznika te poljoprivrednicima daje slobodu proizvoditi ono što potrošač traži. Najveći iznos sredstava poljoprivrednicima se isplaćuje neovisno o tome koliko proizvode. Uklanjanje veze između potpora i proizvodnje omogućava poljoprivrednicima da budu više tržišno orijentirani, dok i dalje primaju izravna plaćanja kao potporu stabilnom dohotku svom gospodarstvu.

Hrvatski poljoprivrednici neće iskusiti velike promjene po pristupanju EU obzirom da su novi propisi i procedure koje su usklađene s EU već uvedene, upravo sa svrhom izbjegavanja efekta iznenađenja po pridruživanju Hrvatske Europskoj uniji. Osim toga, mjere ZPP i financijski okviri donose se za višegodišnje razdoblje pa će poljoprivrednici moći unaprijed znati koliko sredstava mogu očekivati sljedeće godine, i one poslije. Štoviše, financijska sredstva neće u tolikoj mjeri ovisiti o trenutnom stanju hrvatskog proračuna, niti će imati utjecaj na život i djelovanje hrvatskih poljoprivrednika kakav imaju danas.

4. KONTAKTI

AGENCIJA ZA PLAĆANJA U POLJOPRIVREDI, RIBARSTVU I RURALNOM RAZVOJU

Adresa: Ulica grada Vukovara 269d, 10 000 Zagreb
Tel: + 385 1 6002 700, 742
Fax: + 385 1 6002 851
www.apprrr.hr
info@apprrr.hr

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, RIBARSTVA I RURALNOG RAZVOJA

Adresa: Ulica grada Vukovara 78, 10 000 Zagreb
Tel: + 385 1 6106 600
Fax: + 385 1 6009 200
www.mps.hr

HRVATSKA POLJOPRIVREDNA AGENCIJA

Adresa: Poljana Križevačka 185, 48 260 Križevci
Tel: + 385 48 279 072
Fax: + 385 48 693 196
www.hpa.hr

HRVATSKA POLJOPRIVREDNA KOMORA

Adresa: Fra Andrije Kačića Miošića 9/III, 10 000 Zagreb
Tel: + 385 1 4882 700
Fax: + 385 1 4882 701
www.komora.hr

HRVATSKA GOSPODARSKA KOMORA

Adresa: Rooseveltov trg 2, 10000 Zagreb
Tel: +385 1 4561 555
Fax: +385 1 4828 380
www.hgk.hr

HRVATSKI CENTAR ZA POLJOPRIVREDU, HRANU I SELO

Hondlova 2/11, 10 000 Zagreb
Tel: + 385 1 4629 240
Fax: + 385 1 4629 241
www.hcphs.hr

Impressum

Agencija za plaćanja
u poljoprivredi, ribarstvu
i ruralnom razvoju

Za izdavača

Anica Lucević, ravnateljica

Urednik

Zdravko Tušek

Pripremili

Deterd Goeman

Leticija Hrenković

Dizajn

Pokobar – reklamna agencija

Tisak

Cerovski Print Boutique

Naklada: 15 000

Zagreb, listopad 2011.

AGENCIJA ZA PLAĆANJA
U POLJOPRIVREDI, RIBARSTVU
I RURALNOM RAZVOJU

